

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U vezi sa Nacrtom zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama dostavljam Vam sledece komentare i sugesije.

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) u clanu 1. reci: "zakonito presretanje i zadržavanje podataka" brisu se.

2. - U clanu 4. tacka 15. reci: "Internet je globalni elektronski komunikacioni sistem sacinjen" menjaju se i glase: "internet je medjunarodna elektronska komunikaciona mreza sacinjena".

U tacki 44. posle reci: "emitovanja" dodaju se reci: "i/ili prijema".

U tacki 54. reci: "nezeleni signal koji" menja se i glasi: "smetnja koja".

3. - U clanu 7. stav 1. posle reci: "podsticanja konkurencije" dodaju se reci: "izmedju operatora"; reci: "trzista elektronskih komunikacija" menjaju se i glase: "trzista elektronskih komunikacionih usluga"; a reci: "korisnika elektronskih komunikacija" menjaju se i glase: "korisnika elektronskih komunikacionih usluga".

4. - Naslov iznad clanu 81. i pocetak stava 1. ovog clana menja se i glasi: "Upravljanje upotrebom radio-frekvencijskog spektra".

U istom stavu tacka 4. posle reci: "kontrolu" dodaje se rec: "koriscenja".

U stavu 3. reci: "Agencija upravlja radio-frekvencijskim spektrom" menjaju se i glase: "Agencija upravlja upotrebom radio-frekvencijskog spektra".

5. - U clanu 86. stav 2. posle reci: "izdaje se resenjem" dodaju se reci: "koje donosi Agencija".

6. - U naslovu iznad clana 98. posle reci: "Kontrola" dodaje se rec: "koriscenja".

U istom clanu stav 1. reci: "dok kontrolu odabranih" menjaju se i glase: "dok kontrolu koriscenja pojedinih".

U stavu 2. posle reci "Tehnicke preglede" dodaje se rec: "radio-stanica".

U st. 3. i 4. posle reci: "Kontrolu" dodaje se rec: "koriscenja".

U stavu 5. posle reci: "kontrole" dodaje se rec: "koriscenja".

U stavu 7. posle reci: "tehnickih pregleda" dodaje se rec "radio-stanica".

7. - U clanu 104. stav 5. reci: "imaocima dozvola za emitovanje televizijskog programa" menjaju se i glase: "imaocima dozvola za pružanje audio-vizuelnih medijskih usluga".

8. - U clanu 109. dodaje se novi stav koji glasi: "Korisnik ima pravo na snabdevanje javno dostupnim elektronskim komunikacionim uslugama propisanog kvaliteta."

9. - Naslov glave XII. menja se i glasi: "Tajnost elektronskih komunikacija".

10. - U clanu 126. stav 1. reci: "nije dopusteno" menjaju se i glase: "zabranjeno je".

11. - Cl. 128-130. brisu se.

Razlog: Direktivom o obradi podataka o licnosti i zastiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (2002/58/EC, 2006/24/EC, 2009/136/EC), sa kojom ovaj zakon mora biti saglasan, regulise se zastita osnovnih prava i sloboda, a narocito pravo na privatnost i poverljivost u pogledu na obradu podataka o licnosti u sektoru elektronskih komunikacija i na obezbedjenje slobodnog kretanja takvih podataka i elektronskih komunikacionih uredjaja i usluga u EU. Ova direktiva se ne primenjuje na delatnosti koje se odnose na javnu bezbednost, odbranu, drzavnu bezbednost i delatnosti drzave u oblasti krivicnog prava (clan 1. st. 1. i 3). Prema tome, zakonito presretanje i zadržavanje podataka treba da bude predmet posebnog zakona, u skladu sa Rezolucijom Saveta o od 17. januara 1995. o zakonitoj intercepciji telekomunikacija (96/C 329/01).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. novembar 2013.

P. S. - Gore navedeni komentari i sugestije predstavljaju samo manji deo potrebnih izmena i dopuna u Zakonu o elektronskim komunikacijama.

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Zaboravio sam da Vam, u vezi sa Nacrtom zakona o izmenama i dopunama [Zakona o elektronskim komunikacijama](#), dostavljam najvazniu sugesiju. Da se u clanu 4. posle tacke 6. doda nova tacka 6a. koja glasi:

"*elektronska komunikacija (telekomunikacija)* je svaki prenos, predaja ili prijem znakova, signala, pisanog teksta, slika, zvukova ili saopstanja ma koje prirode pomocu zicnih, radio, optickih ili drugih elektromagnetskih sistrma".

Razlog - U nazivu i vecini odredaba ovog zakona sluzbeno se upotrebljava izraz "*elektronska komunikacija*" za izrazavanje osnovnog pojma, ali bez definicije koja treba da opise taj pojam. Stavise, u clan u 6. stav 1. ovog zakona, clanu 18. stav 3. [Zakona o ministarstvima](#), nazivu vasesg ministarstva i jednog odbora Narodne skupstine, kao i u drugim propisima i ostim aktima i nazivima organizacija i institucija, sluzbeno se i dalje upotrebljava sinonimni izraz "*telekomunikacija*". Zato je neophodno definisati te izraze, u skladu sa definicijom izraza "*telekomunikacija*" koji se koristi u ratifikovanom Ustavu i drugim osnovnim dokumentima Medjunarodnog saveza za telekomunikacije (<http://www.itu.int/net/about/basic-texts/constitution/annex.aspx>).

Ukoliko se usvoji ova sugestija, u clanu 4. treba brisati tacku 23 (definicija reci "*komunikacija*").

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 1. decembar 2013.

P. S. - Interesantno je da Pravopisni recnik (<http://www.srpskijezik.com/>) ne sadrzi "novu" rec "*telekomunikacija*", ali sadrzi "staru" (dvosmisleni) rec "*veza*"?!

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Drugi dopunski komentar i sugestija u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) posle clana 2. dodaje se novi clan 2a. koji glasi: "Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na sadrzaj usluga koje se pružaju putem elektronskih komunikacionih mreza, kao sto su medijski sadrzaji, finansijske usluge i odredjene usluge informacionog drustva."

2. - U clanu 4. posle tacke 10. dodaje se nova tacka 10a. koja glasi: "*usluga informacionog drustva*" je svaka usluga, koja se normalno pruža uz naplatu, na daljinu, elektronskim sredstvima i na lični zahtev primaoca usluge, pri cemu:

- '*na daljinu*' znači da se usluga pruža bez prisustva lica u isto vreme i na istom mestu;

- '*elektronskim sredstvima*' znači da je usluga na početku poslata i na svom odredištu primljena pomoću elektronske opreme za obradu (uključujući digitalnu kompresiju) i skladištenje podataka, kao i da je u celosti predata, preneti i primljena žičnim, radijskim, optičkim ili drugim elektromagnetskim sredstvima;

- '*na lični zahtev primaoca usluga*' znači da se usluga pruža putem prenosa podataka na lični zahtev. Netražene usluge, pod kojima se podrazumevaju usluge koje se pružaju bez ličnog zahteva, nisu stoga obuhvaćene."

Razlog - Izraz "*usluga informacionog drustva*" upotrebljava se u definiciji izraza "*elektronska komunikaciona usluga*" (clan 4. tacka 10), kao i u sugestiji za gore navedeju odredu novog clana 2a.

Pojam "*usluga informacionog drustva*" uveden je i definisan u evropskom pravu prvi put članom 1. stav 2. Direktive 98/34/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 22. juna 1998. godine o uspostavljanju postupaka u oblasti tehnickih standarda i propisa i pravila o uslugama informacionog drustva (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/consleg/1998/L/01998L0034-20070101-en.pdf>), a zatim i članom 2. pod (b) Konvencije o informativnoj i pravnoj saradnji u pogledu "*usluga informacionog drustva*" (iz serije ugovora Saveta Evrope, CETS, br. 180: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=180&CM=1&CL=EN> G).

"*Usluga informacionog drustva*", u smislu člana 3. tačka 3. Zakona o elektronskoj trgovini, jeste usluga koja se pruža na daljinu uz naknadu putem elektronske opreme za obradu i

skladištenje podataka, na lični zahtev korisnika usluga, a posebno prodaja robe i usluga putem Interneta, nuđenje podataka i reklamiranje putem Interneta, elektronski pretraživači, kao i omogućavanje traženja podataka i usluga koje se prenose elektronskom mrežom, obezbeđivanje pristupa mreži ili skladištenje podataka korisnika usluga.

U prethodnoj definiciji govori se o "*elektronskoj opremi*", "elektronskoj mreži" i „mreži“ (bez ikakve kvalifikacije), ali se ne kaže da se ta oprema i mreža(e) koriste za obradu (uključujući digitalnu kompresiju) podataka koji se u celosti predaju, prenose i primaju žičnim, radijskim, optičkim i drugim elektromagnetnim sredstvima (elektronska komunikacija podacima), kao što je to naznačeno u gore pomenutoj Direktivi i Konvenciji.

Novoskovani (pomodni) i novouspostavljeni službeni izraz "*informaciono društvo*" (eng. "*Information Society*") zvuci rđavo, a "usluga *informacionog društva*" (eng. "*Information Society Service*") još i gore. Na francuskom jeziku taj pojam glasi: "*service de la societe de l'information*". U standardnom rečniku francusko-srpskog jezika piše da "*de*" uz imenicu služi za padež bez predloga i sa jednim od predloga: u, iz, o, od, za, sa kojim se izražava, između ostalog, pripadnost, i da "*de la*" znaci - odatle. Izgleda da je ovaj novi pojam trebalo da glasi: "***usluga u informacionom društvu***". Ili, alternativno, kraće i jednostavnije, kao u sekciji 3. tačka (20) američkog Zakona o komunikacijama - "***informaciona usluga***".

Izraz "*informaciona usluga*" u pomenutom američkom zakonu označava nuđenje mogućnosti za generisanje, sticanje, skladištenje, transformisanje, obradu, preuzimanje, korišćenje, ili činjenje dostupnim informacija putem telekomunikacija, i obuhvata elektronsko izdavaštvo, ali ne obuhvata nikakve koristi od takve mogućnosti za upravljanje, kontrolu ili rad telekomunikacionog sistema ili upravljanje telekomunikacionom uslugom (<http://www.law.cornell.edu/uscode/47/153.html>).

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 4. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Treci dopunski komentar i sugestija u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) u clanu 43. posle stava 1. dodaje se novi stav 1a. koji glasi (u skladu sa clanom 5. Pravilnika o tehničkim i drugim zahtevima pri izgradnji prateće infrastrukture potrebne za postavljanje elektronskih komunikacionih mreža, pripadajućih sredstava i elektronske komunikacione opreme prilikom izgradnje poslovnih i stambenih objekata - http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnici_koje_donosi_MTID/Pravilnik_o_instalacijama_u_zgradama.pdf):

"Elektronska komunikaciona mreža zgrade se planira, instalira, koristi i održava tako da:
1) se **svim zainteresovanim operatorima omogućava pristup zgradama** uz ravnopravne i nediskriminatorne uslove, na mestimakoja su predviđena za interfejs spoljne mreže za pristup (ENI);
2) se svim krajnjim korisnicima usluga u zgradama omogućava **slobodan izbor operatora**;
3) se svim krajnjim korisnicima usluga u zgradama, nezavisno od medijuma i sistema prenosa u mreži za pristup operatora, obezbeđuje minimalna upotreba:
(1) usluga informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT–usluge),
(2) usluga radiodifuznih tehnologija (BCT–usluge), i
(3) izborna usluga upravljanja, nadzora i komunikacije uređajima i sistemima u zgradi (CCCB–usluge);
4) svim krajnjim korisnicima usluga u zgradama mora da bude omogućeno korišćenje usluga na nivou propisanog kvaliteta;
5) upotreba elektronske komunikacione infrastrukture za pristup i povezane opreme zgrada, kao i zajedničkog dela elektronske komunikacione mreže zgrada bude besplatna;
6) zadovoljava relevantne propise iz oblasti izgradnje iprostornog planiranja, zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite životne sredine."

Razlog - Prema clanu 16. stav 2. [Zakona o državnoj upravi](#), **ministarstva** i posebne organizacije **ne mogu propisom** određivati svoje ili tuđe nadležnosti, niti fizičkim i pravnim licima ustanovljavati **prava i obaveze** koje nisu već ustanovljene zakonom.

2. - U clanu 131. posle stava 1. dodaje se novi st. 1a. i 1b. koji glase (u skladu sa clanom 72. st.1. i 2. ranijeg Zakona o telekomunikacijama - http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Zakon%20o%20telekomunikacijama.pdf):

"Korisnik (alternativa: operator) radio-stanice je duzan da se, prilikom

rada radio-stanice, pridržava uslova u pojedinačnoj dozvoli za koriscenje radio-frekvencija (za tu radio-stanicu) ili uslova za koriscenje radio-frekvencija (za tu radio-stanicu) po rezimu opsteg ovlascenja, kao i uslova odredjenih ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona, da obezbedi da se radom njegove radio-stanice ne stvaraju stetne smetnje u radu drugih radio stanica, da obezbedi da se radom njegove radio-stanice ne ugrozava niti narusava zivotna sredina, a posebno da, u skladu sa propisanim standardima, obezbedi zastitu ljudi od stetnog zracenja uredjaja, kao i da preduzima mere za blagovremeno otklanjanje nepravilnosti u radu svoje radio stanice.

Ako se utvrdi da radio stanica stvara stetne smetnje drugim radio-stanicama ili nju ometaju druge radio stanice, Agencija preduzima sve neophodne mere da ometanje prestane."

Razlog - I ovom prilikom treba navesti odredbe clana 45.ratifikovanog Ustava Medjunarodne unije za telekomunikacije - ITU (<http://www.itu.int/net/about/basic-texts/constitution/chaptervii.aspx>). Te odredbe glase:

"1. Sve stanice, bez obzira na njihovu svrhu, treba da se ustanovljavaju i eksploatisu na takav nacin da ne prouzrokuju stetne smetnje radio-sluzbama ili radio-komunikacijama drugih drzava clanica ili priznatih eksploatacionih agencija, ili drugih propisano ovlascenih eksploatacionih agencija za obavljanje radio-sluzbe, a koje rade u skladu sa odredbama Pravilnika o radio-komunikacijama.

2. Svaka drzava clanica obavezuje se da zahteva od priznatih eksploatacionih agencija ili drugih propisano ovlascenih agencija za tu svrhu da se pridrzavaju odredaba gornjeg br. 197 (tj. stava 1. ovog clana, prim. D. P.).

3. Drzave clanice priznaju neophodnost preduzimanja svih prakticnih mera za sprecavanje da rad elektricnih aparata i instalacija svih vrsta prouzrokuje stetne smetnje radio-sluzbama ili radio-komunikacijama pomenutim u gornjem br. 197 (tj.stavu 1. ovog clana, prim. D. P.)."

Zalosno je sto u ZEK nisu preuzete i prenete, pored pojedinih odredaba regulatornog okvira za elektronske komunikacije u EU, i gore navedene i druge odredabe Ustava ITU, kao i materijalne odredbe o koriscenju radio-stanica iz clana 72. st. 1. i 2. ranijeg Zakona o telekomunikacijama (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Zakon%20o%20telekomunikacijama.pdf).

Ovo i drugo neophodno i dosledno preuzimanje i prenosenje odredaba treba svakako uciniti u toku izmena i dopuna ZEK-a. Ponavljam, "Ministarstva i posebne organizacije ne mogu propisom određivati svoje ili tuđe nadležnosti, niti fizičkim i pravnim licima ustanovljavati prava i obaveze koje nisu već ustanovljene zakonom." Na primer, nezakonito je "na mala vrata" putem odredbi Glave III.pravilnika (<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Radiokomunikacije/Pravilnik%20o%20nacinu%20kontrole%20spektra.pdf>) uvoditi instituciju TEHNICKOG PREGLEDA (RADIO-STANICE) u sirem smislu, ako to vec nije ucinjeno ZEK-om. Nije moguće da se "inspekcija radio-stanice" zameni terminoloskim surogatom "tehnicki

pregled radio-stanice", iako se u Vujaklijinom *Leksikonu* strana rec "*inspekcija*" prevodi na srpski jezik kao "*pregled*". Ostaje, ipak, nejasno kako bi se onda shvatala "*tehnicka inspekcija radio-stanice*"?

Iskreno,
Dejan R. Popovic

Beograd, 5. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Četvrti dopunski komentar i sugestija u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) Glavu XIV. DISTRIBUCIJA I EMITOVANJE MEDIJSKIH SADRZAJA dopuniti, uz saglasnost Ministarstva kulture i informisanja, sa modifikovanim odredbama posebnih obaveza operatora elektronskih komunikacionih mreža za distribuciju medijskih sadržaja (član 102) i posebnih obaveza operatora u vezi sa zaštitom medijskog pluralizma (član 109) [Nacrta zakona o elektronskim medijima](#) (2013-10-10).

Razlog - Postojeće odredbe posebnih obaveza operatora elektronskih komunikacionih mreža za distribuciju medijskih sadržaja (član 102) i posebnih obaveza operatora u vezi sa zaštitom medijskog pluralizma (član 109) nisu predmet [Nacrta zakona o elektronskim medijima](#) (2013-10-10), onda su te odredbe predmet Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama, pa ih treba uneti u Glavu XIV.

Usput, prema članu 6. stav 1. Odluke o usklađivanju poslovanja Javnog preduzeća za upravljanje emisionom infrastrukturom sa Zakonom o javnim preduzećima ("Sl. glasnik RS", br. 102/2013. od 22.11.2013), pretežna delatnost Javnog preduzeća "Emisiona tehnika i veze" je:

- Sifra delatnosti: 61.20.
- Naziv delatnosti: Bezicne telekomunikacije.

S druge strane, po članu 17. ove odluke, JP "Emisiona tehnika i veze" je dužno da, u skladu sa zakonom, planovima rada i razvoja i programima poslovanja, obezbedi: uslove za nesmetano funkcionisanje emisije infrastrukture na teritoriji Republike Srbije; bezbedan rad sredstava i objekata emisije infrastrukture u funkciji emitovanja programa; redovno održavanje i razvoj kapaciteta emisije infrastrukture i sistema veza i njihovo tehničko-tehnološko povezivanje u jedinstven sistem; preduzimanje mera i aktivnosti kojima će se doprineti usklađivanju rada sistema emisije infrastrukture Republike Srbije sa emisionim sistemima i sistemima veza drugih država; druge propisane uslove.

U članu 104. st. 3. i 5. ZEK-a propisano je (jedino):

"Javno preduzeće osnovano za upravljanje emisionom infrastrukturom, u skladu sa odlukom o osnivanju i aktom iz stava 1. ovog člana, uspostavlja elektronsku

komunikacionu mrežu za multipleksiranje, distribuciju i emitovanje digitalnog televizijskog programa." (stav 3).

"JP 'Emisiona tehnika i veze' dužno je da imaocima dozvole za emitovanje televizijskog programa omogućí pristup multipleksu u okviru mreže iz stava 3. ovog člana, u skladu sa izdatim dozvolama za emitovanje programa." (stav 5).

Pomenutom odlukom određeno je da JP ETV obavlja kako delatnost bezicnih telekomunikacije (61.20) tako i delatnost emitovanja radio i televizijskog programa (60.10 i 60.20). ZEK-om je propisano da JP ETV uspostavlja elektronsku komunikacionu mrežu za multipleksiranje, distribuciju i emitovanje (samo) digitalnog televizijskog programa, ali ne i da eksploatise tu mrežu, odnosno obavlja delatnost emitovanjaradio radio i televizijskog programa (analognog i digitalnog).

Zato u clanu 104. preciznije odrediti delatnost JP ETV, kao delatnost od opsteg interesa, ukljucujuci prava i obaveze ovog javnog preduzeca.

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 5. decembar 2013.

P. S. - [Šifra 61.20 - Bežične telekomunikacije](#)

Obuhvata aktivnosti koje se odnose na upravljanje, održavanje i omogućavanje pristupa uređajima za svako emitovanje, prenos ili prijem poruka (govor, zvuk, tekst, slika ili podaci) korišćenjem bežične telekomunikacione infrastrukture. Ovi uređaji omogućavaju višesmeran prenos elektromagnetskim talasima i mogu se zasnivati na jednoj tehnologiji ili na kombinaciji više tehnologija.

Uključene su i aktivnosti koje se odnose na održavanje i upravljanje, kao i mobilnih i drugih bežičnih telekomunikacionih mreža.

Obuhvata i kupovinu pristupa i kapaciteta mreže od vlasnika i operatora mreže i pružanje bežičnih telekomunikacionih usluga (izuzev satelitskih) poslovnim subjektima i domaćinstvima korišćenjem ovog kapaciteta.

Takođe obezbeđuje internet pristup od strane operatora bežične infrastrukture.

Ne obuhvata preprodaju telekomunikacionih usluga, del. 61.90.

U klasifikaciji ekonomskih delatnosti u EU

(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-015/EN/KS-RA-07-015-EN.PDF) pise na engleskom jeziku:

61.20 Wireless telecommunications activities

This class includes:

- operating, maintaining or providing access to facilities for the transmission of voice, data, text, sound, and video using a wireless telecommunications infrastructure
- maintaining and operating paging as well as cellular and other wireless telecommunications networks

The transmission facilities provide omni-directional transmission via airwaves and may be based on a single technology or a combination of technologies.

This class also includes:

- purchasing access and network capacity from owners and operators of networks and providing wireless telecommunications services (except satellite) using this capacity to businesses and households
- provision of Internet access by the operator of the wireless infrastructure

This class excludes:

- telecommunications resellers, see 61.90

U originalu na engleskom jeziku pominje se samo rec "*prenos*" (transmission), dok su u prevodu na srpski jezik dodate i reci "*emitovanje*" i "*prijem*". Zato je neko, verovatno iz JP ETV, pogresno "prepoznao" emitovanje, prenos ili prijem u delatnosti bezicnih telekomunikacija kao svoju delatnos (emitovanja)t. Prilikom tog prepoznavanja nisu se, na zalost, imalo u vidu i sledece sifre i delatnosti:

[Šifra 60.10 - Emitovanje radio-programa](#)

[Šifra 60.20 - Proizvodnja i emitovanje televizijskog programa](#)

Stavise, iz definicije sektora sadrzaja i medija ([Content and media sector definition based on NACE rev. 2 classification](#)) vidi se da delatnosti programiranja i **difuzije** (emitovanja) spadaju u oblast 60.

Ni klasifikatori u EU nisu izgleda razdvojili delatnost programiranja od delatnsti difuzije (emitovanja). Valjalo bi da ih Republicki zavod za statistiki konsultovati po tom pitanju.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Peti dopunski komentar u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Republička agencija za elektronske komunikacije (RATEL) osnovana je [Zakonom o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK), pre svega, radi izvršavanja i sprovođenja odredaba ovog zakona (iako tako ne piše u članu 7. stav 1. ZEK-a).

Ako je RATEL-ov zadatak da izvršava i sprovođa odredbe ZEK-a, onda je njegov zadatak da kao glavni akter aktivno učestvuje u pripremanju Nacrta zakona o izmenama i dopunama ZEK-a.

U Planu rada RATEL-a u 2012. godini (http://www.ratel.rs/upload/documents/O_Ratelu/Plan_rada/PLAN_RADA_ZA_2012.pdf) na početku dela 2.I bio je predviđen zadatak: *"Rad na eventualnoj izmeni i dopuni Zakona o elektronskim komunikacijama nakon analize njegove primene i ocene o usaglasenosti sa EU regulatornim okvirom (do kraja godine)."*

Na [22. sednici Odbor za prostorno planiranje, saobraćaj, infrastrukturu i telekomunikacije](#) od 17. septembra 2013. taj odbor je razmatrao i **usvojio** Izveštaj o radu RATEL-a za 2012. godinu. Međutim, ovaj izveštaj, uključujući i rezultate rada na izmeni i dopuni ZEK-a, ne mogu se naći na internet stranici RATEL-a?! (Videti usput član 28. ZEK-a.)

Uveren sam da će na [Centralnoj javnoj raspravi povodom izmena Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o poštanskim uslugama](#) RATEL izneti svoje nalaze i rezultate analize, uključujući konkretne komentare i sugestije.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 6. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Sesti dopunski komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) u clanu 81. stav 1. tacka 1. menja se i glasi: "planiranje upotrebe radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega u skladu sa ..."

U ovom stavu tacka 2. menja se i glasi: "dodelu radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega na osnovu plana namene i planova raspodele;"

U ovom stavu tacka 4. menja se i glasi: "koordinaciju kooriscenja radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih kanala;"

2. - Naslov iznad clana 82. menja se i glasi: "Koordinacija koriscenja i prijava dodela radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega".

U ovom clanu u stavu 1. posle reci: "Radio-frekvencije" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijski opsezi", a posle reci: "koriscenja radio-frekvencija" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijskih opsega".

U stavu 2. posle reci: "Radio-frekvencije" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijski opsezi".

3. - U clanu 83. stav 2. tacka 3. menja se i glasi: "osnovnim uslovima za koriscenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega;"

U ovom stavu tacka 4. menja se i glasi: "osnovu koriscenja radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega ...".

4. - Naslov iznad 84. menja se i glasi: "Planovi raspodele radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega".

U stavu 1. posle reci: "Planovi raspodele radio-frekvencija" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijskih kanala"; posle reci: "raspodelu radio-frekvencija" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijskih opsega"; posle reci: "koriscenje radio-frekvencija" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijskih opsega".

5. - Naslov iznad clana 85. menja se i glasi: "Koriscenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih kanala".

U stavu 1. posle reci: "Radio-frekvencije" dodaju se reci: "ili radio-frekvencijski opsezi".

6. Naslov iznad clana 86. menja se i glasi: "Koriscenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega na osnovu pojedinačne dozvole koja se izdaje po zahtevu".

U istom clanu stav 1. menja se i glasi: "Pravo na koriscenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega stice se na osnovu pojedinačne dozvole za koriscenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega ..."

U stav 4. tacka 3. menja se i glasi: "radio-frekvencijama ili radio-frekvencijskim opsegama cija se dodela zahteva;"

U ovom stavu tacka 4. menja se i glasi: "potrebi i svrsi koriscenja radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega;"

U ovom stavu tacka 5. menja se i glasi: "planiranom roku pocetka koriscenja radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega;"

U ovom stavu tacka 6. menja se i glasi: "periodu na koji se zahteva dodela radio-frekvencija ili radio-frekvencijskih opsega;"

7. - U nastavku i svim drugim clanovima, stavovima i odredbama ovog zakona posle reci kojima se propisuje koriscenje, dodeljivanje, dodela i kontrola koriscenja radio-frekvencija dodaju se reci: "ili radio-frekvencijskoh opsega".

Razlog - U Pravilniku o obrascima zahteva za izdavanje pojedinačne dozvole za korišćenje radio-frekvencija

(<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Radiokomunikacije/Pravilnik%20o%20obracima%20za%20pojedinačne%20dozvole%20za%20RF.pdf>) u clanu 2. tacka 1. odredjeno je da se zahtev za izdavanje pojedinačne dozvole za koriscenje radio-frekvencija podnosi na propisanom obrascu ZPD. Podaci o radio-frekvenciji iz tacke 3. ovog zahteva odnose se na jedinicu radio-frekvencije u kHz, MHz ili GHz (tacka 3.1), kao i na brojnu vrednost radio-frekvencije **ili radio-frekvencijskog opsega** cija se dodela zahteva (tacka 3.2). Na pitanje sta je radio-frekvencija opseg cija se dodela zahteva, nema jasnog odgovora,

Radio-frekvencija cija se dodela zahteva moze se shvatiti (isto ili slicno) kao dodeljena radio-frekvencija, dok se radio-frekvencijski opseg cija se dodela zahteva ne moze shvatiti kao dodeljeni radio-frekvencijski opseg. To se lepo vidi iz definicija Pravilnika o radio-komunikacijama ITU koje su preuzete u predlogu Plana namene radio-frekvencijskih opsega - uvodni deo

(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Javne_konsultacije_o_predlogu_Plan_na_namene_r-f_opsega/Plan%20namene%20-%20Uvodni%20deo.pdf). U smislu predloga ovog plana, dodeljeni radio-frekvencijski opseg je radio-frekvencijski opseg unutar kojeg je emisija radio-stanice dozvoljena, cija je sirina jednaka sirini potrebnog opsega uvecanoj za dvostruku apsolutni vrednost tolerancije radio-frekvencije (tacka 6.13), dok je dodeljena radio-frekvencija - centar radio-frekvencijskog opsega dodeljenog radio-stanici (tacka 6.14). Dodela (radio-frekvencije ili radio-frekvencijskog kanala) je u ovom planu definisana kao dozvola koju daje organ uprave nadležan za radio-komunikacije da radio-stanica koristi radio-frekvenciju ili radio-frekvencijski kanal pod odredjenim uslovima (tacka 2.3).

Valja naglasiti da dodela radio-frekvencije nije isto sto i dodeljena radio-frekvencija. Dodela radio-frekvencije je u stvari dozvola ili odobrenje (ovlasćenje) da radio-stanica

koristi radio-frekvenciju, po terminologiji Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK) i regulatornog okvira za elektronske komunikacije u EU,

Pa sta je onda radio-frekvencijski opseg cija se dodela zahteva? Odgovor na ovo pitanje se izgleda nalazi u odredbi ranijeg Zakona o telekomunikacijama (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Zakon%20o%20telekomunikacijama.pdf) (clan 65. stav 9), koja nije preuzeta vazecim Zakonom o elektronskim komunikacijama. Ona glasi:

"Dozvola za baznu radio stanicu u javnoj mobilnoj telekomunikacionoj mrezi, za koju je izdata licenca, moze se izdati i za veci broj radio frekvencija, odnosno za radio frekvencijski opseg koji je dodeljen licencom. Dozvola za radio stanicu sa upisanim frekvencijskim opsegom moze se izdati za radio sistem cija tehnologija rada zahteva upis frekvencijskog opsega umesto pojedinačne frekvencije."

Medjutim, ZEK-om (clan 91) nije predvidjeno da resenje kojim se izdaje pojedinačna dozvola sadrzi podatak o "dodeljenom" radio-frekvencijskom opsegu umesto podatka o pojedinačnim dodeljenim radio-frekvencijama (jedna, dve ili vise). Jer, u "dodeljenom" radio-frekvencijskom opsegu radio-stanica moze da koristi bilo koje "dodeljene" radio-frekvencije, npr. u rezimu tzv. samoupravljanja upotrebom radio-frekvencijskog spektra. Te radio-frekvencije mogu, u principu, da se razlikuju od od radio-frekvencija predvidjenih propisanim planom rasporeda (ne raspodele!) nazivnih ili nominalnih radio-frekvencija za radio-sistem.

Radio-sistemi cija tehnologija rada navodno zahteva upis radio-frekvencijskog opsega umesto pojedineih radio-frekvencija su GSM-900, DCS-1800 i UMTS/IMT-2000 radio-sistemi. Plan raspodele radio frekvencija za GSM/DCS 1800 radio sistem (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Plan%20raspodele%20za%20GSM.pdf) i Plan raspodele radio frekvencija za UMTS/IMT-2000 radio sistem (http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Plan%20raspodele%20za%20UMTS.pdf) ne odnose se na raspodelu (radio-frekvencije ili radio-frekvencijskog kanala) - upisivanje odredjenog radio-frekvencijskog kanala u usaglasen plan, usvojen na odgovarajuci nacin, u cilju koriscenja od strane jedne ili vise delatnosti (odnosno operatora, prim. D. P.) za terestricku ili vasijsku radio-(komunikacionu) sluzbu (u jednoj ili vise geografskih oblasti, prim, D. P.) pod odredjenim uslovima (tacka 2.2. Plana namene radio-frekvencijskih opsega), vec na plan "(ras)podele" radio-frekvencijskih podopsega ili "blokova" za prvog, drugog, treceg i cetvrtog operatora (lica), kao i na plan rasporeda (ne raspodele!) radio-frekvencija u pojedinim blokovima. Oba plana predvidjaju da planiranje (raspodele, prim. D. P.) radio-frekvencija za GSM-900, DCS-1800 i UMTS/IMT-2000 radio-sisteme vrse nacionalni operatori, a ne RATEL i/ili resorno ministarstvo, odnosno Uprava za Digitalnu agendu

Radio-frekvencijski opsezi za GSM, DCS i UMTS bazne radio-stanice: 935 - 960 MHz, 1805 - 1880 MHz i 2110 - 2170 MHz, (ras)podeljeni na sledece radio-frekvencijske podopsege ili blokove: 949,3 - 958,9 MHz, 1805,1 - 1815,1 MHz i 2110 - 2125 MH - za prvog operatora; 939,5 - 949,1 MHz, 1825 - 1835,1 MHz i 2125 - 2140 MHz - za drugog operatora; 935,1 - 939,3 MHz, 1835,1 - 1885,1 MHz i 2140 - 2155 MHz - za treceg operatora; i 2155 - 2170 MHz - za cetvrtog operatora.

Iako je clanom 91. ZEK-a predvidjeno da resenje kojim se izdaje pojedinačna dozvola sadrzi podatke o dodeljenim radio-frekvencijama, RATEL-ova azurna [Baza podataka o](#)

[korišćenju radio-frekvencijskog spektra](#) sadrži, u skladu sa članom 99. ZEK-a, podatke o dodeljenim **dodeljenim radio-frekvencijskim opsezima** za bazne radio-stanice iz prethodnog pasusa. Tako u ovom slučaju imamo klasičan sukob normi u istom zakonu, ZEK-u.

Poseban problem može se eventualno javiti prilikom automatizovanog određivanja godišnje naknade u javnoj mobilnoj radio-komunikacionoj mreži za korišćenje radio-frekvencija u radio-mreži sa dupleksnim načinom rada, po dodeljenom radio-frekvencijskom kanalu, odnosno dodeljenoj radio-frekvenciji (a ne dodeljenom radio-frekvencijskom opsegu), u slučaju GSM-900, DCS-1800 i UMTS/IMT-2000 radio-sistema, prema članu 6. Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio frekvencija (<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnik%20o%20visini%20naknade%20za%20koriscenje%20frekvencija,%20dec.2010%20cirilica.pdf>). (Bilo bi lepo da nam o ovom problemu neko nadležan kaže neku reč).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 6. decembar 2013.

P. S. - RATEL-ova Baza podataka o korišćenju radio-frekvencijskog spektra sadrži kako dodeljene radio-frekvencije tako i dodeljene radio-frekvencijske opsege za bazne stanice u sistemima/mrežama GSM-900, DCS-1800 i UMTS.

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Povodom mojih sestih dopunskih komentara i sugestija u vezi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama dostavljam Vam nize navedene primere iz kojih se lepo vidi da se u sluzbenim dokumentima RATEL-a umesto koriscenih (dodeljenih) radio-frekvencija (predajnih i prijemnih) u ta dokumenta upisuju korisцени (dodeljeni) radio-frekvencijski opsezi (predajni i prijemni) za DCS i UMTS bazne radio-stanice:

<http://registar.ratel.rs/cyr/reg203/?action=table&source=1000&filter=&vazece=&datumIzdavanjaOd=&datumIzdavanjaDo=&nosilacNaziv=&vrstaSluzbe=&datumPocetkaKoriscenjaOd=&datumPocetkaKoriscenjaDo=&rokTrajanjaOd=&rokTrajanjaDo=&vrstaStanice=&freqOd=1835%2C1&freqOdJedinica=6&freqDo=1885%2C1&freqDoJedinica=6>

<http://registar.ratel.rs/sr/reg203?action=table&source=1000&filter=&vazece=&datumIzdavanjaOd=&datumIzdavanjaDo=&nosilacNaziv=&vrstaSluzbe=&datumPocetkaKoriscenjaOd=&datumPocetkaKoriscenjaDo=&rokTrajanjaOd=&rokTrajanjaDo=&vrstaStanice=&freqOd=2140&freqOdJedinica=6&freqDo=2155&freqDoJedinica=6>

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 7. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Sedmi dopunski komentari i sugestije u vezi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U Zakonu o elektronskim komunikacijama u clanu 1. reci: "pruzanje usluga univerzalnog servisa" menjaju se i glase: "pruzanje univerzalne usluge".
2. - U clanu 3. tacka 4. reci: "dostupnosti usluga univerzalnog servisa" menjaju se i glase: "dostupnosti univerzalne usluge".
3. - U clanu 4. posle tacka 52. menja se i glasi: "univerzalna usluga je najmanji skup uslugaodredenog kvaliteta koje su dostupne svim korisnicima bez obzira na njihovu geografsku lokaciju po prihvatljivoj ceni;"
4. U slanu 55. stav 1. reci: "Osnovne usluge univerzalnog servisa su:" menjaju se i glase: "Univerzalna usluga obuhvata:"

U istom stavu u tacki 1. posle reci: "prenosa podataka" dodaju se reci: "sa brzinom".

5. U drugim odredbama Glave X. i ovog zakona reci: "usluga univerzalnog servisa" menjaju se i glase: "univerzalna usluga".

Razlog - U Direktivi o univerzalnoj usluzi (2002/22/EC, 2009/136/EC) upotrebljava se izraz: "univerzalna usluga" ("universal service"), a ne tautoloski izraz: "usluge univerzalnog servisa" ("services of universal service").

Interesantno je da se u Zakonu o poštanskim uslugama u clanu 3. tacka 1. i drugim odredbama ovog zakona sluzbeno upotrebljava (ispravan) izraz "univerzalna postanska usluga", a ne "univerzalni postanski servis".

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 7. decembar 2013.

P. S. - Pomodna rec "servis" ("usluga", "sluzba") uvukla se u srpski jezik i sluzbeno se upotrebljava kako u ovom zakonu, tako i u Zakonu o radiodufuziji ("javni radiodifuzni servis", "komercijalni radiodifuzni servis", "zona servisa"), pa cak i u nacrtima tzv. medijskih zakona (Nacrt zakona o javnim medijski servisima, Nacrt zakona o javnom informisanju i medijima koji poslat na mišljenje resornim ministarstvima).

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Osmi dopunski komentar i sugestija u vezi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U Zakonu o elektronskim komunikacijama u clanu 3. posle tacke 4. dodaje se nova tacka 4a. koja glasi: "obezbedjivanju razvoja nacionalnog segmenta interneta uz najmanju (drzavnu) regulaciju;"

2. - Ovaj zakon dopuniti sa novom glavom ciji naslov glasi: "NACIONALNI SEGMENT INTERNETA".

Razlog - Elektronske komunikacije obuhvataju u znatnoj meri i komunikacije preko interneta, ciji rad je zasnovan na elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi. Zato bi valjalo, barem malo, u ovom zakonu regulisati osnovna pitanja nacionalnog segmenta interneta, na primer, pitanja konvergencije, interkonekcije (medjupovezivanja) i interoperabilnosti, zastite kritične nacionalne infrastrukture, kibernetičke bezbednost, kvaliteta usluga ... (videti "*WCIT-12: Kratak osvrt*": <http://www.itu.int/en/wcit-12/Pages/WCIT-backgroundbriefs.aspx>). Jer, krajnje je vreme!

U Završnim aktima Svetske konferencije o medjunarodnim komunikacijama - WCIT-12 (<http://www.itu.int/en/wcit-12/Documents/final-acts-wcit-12.pdf>) ni u jednoj odredbi ne upotrebljava se rec "Internet", osim u Rezoluciji plen/3 (Dubai, 2012).

U Zakonu o komunikacijama iz 1934 (<http://transition.fcc.gov/Reports/1934new.pdf>), Sjedinjene Američke Drzave, kao otac i majka Interneta, regulisu u sekcijama [47 USC § 230], [47 USC § 231], [47 USC § 254] [47 U.S.C. 151 note], kao i nekim drugim zakonskim dokumentima, samo ograničen broj pitanja Interneta.

O minimalnoj regulaciji Interneta nema govor ni u Regulatornom okviru za elektronske komunikacije u Evropskoj uniji (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Copy%20of%20Regulatory%20Framework%20for%20Electronic%20Communications%202013%20NO%20CROPS.pdf>).

Nesto malo se moze naci u clanu 15. ruskog Federalnog zakona o informacijama, informacionim tehnologijama i zastiti informacija (<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=148677>).

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 8. decembar 2013.

P. S. - Neke korisne veze:

NCO/NITRD Archives

<http://web.archive.org/web/19971210230105/http://www.fnc.gov/>

http://web.archive.org/web/19971022175050/http://www.fnc.gov/FNCAC_97_04_minutes.html

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_148677/

<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=155160;fld=134;dst=4294967295;rnd=0.7958039732694737>

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Deveti dopunski komentar i sugestija u vezi Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

V e z a : Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U Zakonu o elektronskim komunikacijama (ZEK) clan 61. menja se (u skladu sa clanom 1. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije) tako da glasi:

"Prilikom utvrđivanja pojedinačne značajne tržišne snage naročito se uzimaju u obzir:

- 1) strukturu relevantnog tržišta;
- 2) tržišni udeo učesnika na tržištu čiji se dominantni položaj utvrđuje, naročito ako je veći od 40% na utvrđenom relevantnom tržištu;
- 3) stvarne i potencijalne konkurente;
- 4) ekonomsku i finansijsku snagu;
- 5) stepen vertikalne integrisanosti;
- 6) prednosti u pristupu tržištima snabdevanja i distribucije;
- 7) pravne ili činjenične prepreke za pristup drugih učesnika tržištu;
- 8) snagu kupca;
- 9) tehnološke prednosti, prava intelektualne svojine.

Dva ili više pravno nezavisna učesnika na tržištu mogu da imaju dominantan položaj ako su povezani ekonomskim vezama tako da na relevantnom tržištu zajednički nastupaju ili deluju kao jedan učesnik (kolektivna dominacija).

Teret dokazivanja dominantnog položaja na utvrđenom relevantnom tržištu je na Komisiji."

2. - Ostale odredbe Glave XI. ZEK-a uskladiti sa odgovarajucim odredbama Zakona o zaštiti konkurencije (ZZK) i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije. (To se odnosi narocito na brisanje nepotrebnih odredaba u ZEK-u).

Razlog - Da bi Agencija u postupku analize trzista za elektronske komunikacione usluge mogla stvarno da saradjuje sa Komisijom za zastitu konkurencije (clan 60. stav 2. ZEK-a), ciji je posao da izvrsava i sprovodi odredbe ZZK, neophodno je uskladiti ZEK sa ZZK ("krovni" zakon).

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 8. decembar 2013.

P. S. - Mozda bi naslov Glave XI. trebalo promeniti tako da glasi: "TRZISTA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIONE USLUGE" ili "KONKURENCIJA NA TRZISTIMA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIONE USLUGE"?

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Prilikom kompilacije i manipulacije sa tekstovima u mom devetom komentaru napravio sam gresku. U tacki 1. treba da stoji:

"1. - U Zakonu o elektronskim komunikacijama (ZEK) clan 61. menja se (u skladu sa clanom 1. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije) tako da glasi:

'Znacajnu trzisnu snagu (dominantan položaj) ima operator na tržištu koji, zbog svog dominantnog položaja, može da posluje na relevantnom tržištu u značajnoj meri nezavisno u odnosu na stvarne ili potencijalne konkurente, kupce, dobavljače ili potrošače.

Znacajna tržišna snaga operatora na tržištu se utvrđuje u odnosu na relevantne ekonomske i druge pokazatelje, a naročito:

- 1) strukturu relevantnog tržišta;
- 2) tržišni udeo učesnika na tržištu čiji se dominantni položaj utvrđuje, naročito ako je veći od 40% na utvrđenom relevantnom tržištu;
- 3) stvarne i potencijalne konkurente;
- 4) ekonomsku i finansijsku snagu;
- 5) stepen vertikalne integrisanosti;
- 6) prednosti u pristupu tržištima snabdevanja i distribucije;
- 7) pravne ili činjenične prepreke za pristup drugih učesnika tržištu;
- 8) snagu kupca;
- 9) tehnološke prednosti, prava intelektualne svojine.

Dva ili više pravno nezavisna operatora na tržištu mogu da imaju znacajnu trzisnu snagu (dominantan položaj) ako su povezani ekonomskim vezama tako da na relevantnom tržištu zajednički nastupaju ili deluju kao jedan operator (kolektivna dominacija).

Teret dokazivanja značajne trzisne snage (dominantnog položaja) na utvrđenom relevantnom tržištu je na Agenciji."

Izvinjavam se zbog greske

Dejan Popovic

Beograd, 8. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: **Deseti** dopunski komentar i sugestija u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Umesto komentara i sugestija na odredbe Glave XVIII (INSPEKCIJSKI NADZOR) [Zakona o elektronskim komunikacijama](#), u PRILOGU Vam dostavljam kopije ranije poslaih tekstova i priloga na tu temu.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 9. decembar 2013.

P R I L O G

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

(Za) MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I
TELEKOMUNIKACIJA

(Za) **Kabinet potpredsednika Vlade i ministra spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija Rasima Ljajića**

Beograd, Bulevar Mihajla Pupina 2

Tema nedelje: "*(Ne)moc inspekcije*" ("Politika:", 19. avgust 2012)

[Trag korupcije u svim inspekcijama](#)

Postovani gospodine ministre,

Uveren sam da ste ogorceni stanjem u ovoj oblasti, narocito sa Inspekcijom za telekomunikacije koja je u vasoj nadleznosti i koja ima samo jednu inspektorku.

Na pitanje novinara sta inspekcija koja ima jednog coveka realno moze da uradi, Vi tacno odgovarate: "Nista!. Kao da ne postoji! Nista, apsolutno nista. Posebno kada imamo haos na trzistu kada se radi o telekomunikacionim signalima i radio-televizijskim frekvencijama , a imate samo jednog inspektora za celu Srbiju. Imate televizijske i radio-stanice koje emituju na divlje, ili one kojima su oduzete frekvencije, a koje i dalje rade. Kad sam dosao

u ministarstvo, u ovom sektoru koji je do skoro bilo u sklopu ministarstva za kulturu i informisanje (i informaciono društvo, prim. D. P.), zatekao sam da sve to mora da pokrije jedna žena. Nema nikakve sanse da ova žena digne glavu iz kancelarije."

Cudan je ovaj Vas odgovor, ako Vi i svi drugi članovi vlade dobro znaju da Republika Srbija preko svojih organa, donosi i **izvršava zakone**, druge propise i opste akte, obezbeđuje ustavno-sudsku i sudsku zastitu u razlicitim oblastima, pa i u oblasti telekomunikacija, odnosno elektronskih komunikacija. Stavise, svi odavno znaju da se izvršavanje zakona prvenstveno realizuje nadzorom, inspekcijom i sprovođenjem kontrole.

Poznato Vam je da [Zakon o državnoj upravi \(nezvanično prečišćen tekst\)](#) od septembra 2005. godine u članu 18 ([Inspeksijski nadzor](#)) propisuje:

"Inspeksijskim nadzorom organi državne uprave ispituju sprovođenje zakona i drugih propisa neposrednim uvidom u poslovanje i postupanje fizičkih i pravnih lica i, zavisno od rezultata nadzora, izriču mere na koje su ovlašćeni.

Inspeksijski nadzor uređuje se posebnim zakonom."

Zasto do sada nije donet posebni zakon o inspeksijskom nadzoru? Da li se odgovor na ovo pitanje nalazi u Vasim recima koje glase:

"Dva su moguća rešenja, generalno za sve inspekcije u Srbiji. Govorim, dakle, i o inspekciji rada, trzisnoj, sanitarnoj, zdravstvenoj ... Njih sve očekuje reforma, koja može da ide u dva pravca. Ili da se formira generalni inspektorat, kao krovna institucija za sve inspekcije, u okviru koga bi bile posebne nadležnosti za specificne delatnosti. Ili, drugo, da ostane postojeći model, ali sa boljom i efikasnijom koordinacijom između razlicitih inspeksijskih službi".

Bilo kako bilo posto posle skoro 12 godina još nije donet poseban zakon i inspeksijskom nadzoru, na snazi su još posebne odredbe o inspeksijskom nadzoru iz čl. 22-37. prethodnog Zakona o državnoj upravi iz 1992. godine, u skladu sa 93. Zakona o državnoj upravi iz 2005. godine.

Mislím da rešenje, ideja o formiranju generalnog inspektorata nije dobra. Da je takva ideja dobra, onda bi po takvom modelu moglo da se osnuje i generalno ministarstvo kao krovna institucija za sve organe državne uprave. Bolje rešenje je, po mom misljenju, da se donese okvirni, posebni zakon o inspeksijskom nadzoru.

Predlažem Vam da angazujete određeni broj inspektora iz Trzisne inspekcije (450 ljudi) za vršenje pojedinih poslova Inspekcije za telekomunikacije iz čl. 132-135. Zakona o elektronskim komunikacijama (http://www.ratel.rs/upload/documents/Zakon_o_elektronskim_komunikacijama.pdf) koji se odnose naročito na trzisista za elektronske komunikacione usluge.

U Prilogu 1 i 2 dostavljam vam ranije napisane tekstove na temu inspeksijskog nadzora u oblasti elektronskih komunikacija, a u Prilogu 3 - odgovarajući RATEL-ov pravilnik, radi kakvog-takvog uvida u stanje kontrole u oblasti elektronskih komunikacija, odnosno radio-komunikacijama.

Na kraju koristim priliku da Vam postavim dva pitanja. Ona glase:

- 1) zasto se Vase ministarstvo zove Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija, a ne ministarstvo trgovine i elektronskih komunikacija?
- 2) zasto Vase ministarstvo već nema svoju internet stranicu i e-adresu?

Iskreno,
Dejan Popovic
Beograd, 19. avgust 2012.

* * *

P r i l o g 1 : *Inspekcijski nadzor u oblasti elektronskih komunikacija*

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUSTVO
Sektor za telekomunikacije
Beograd, Pariska 7

Postovane kolege,

Povodom najavljenog formiranja (do kraja ove godine) Inspekcije za elektronske komunikacije u tekstu "Telemarketing, sansa ili smetnja" (B92, 6.11.2010), u prilogu ovog pisma dostavljam vam tekst pod predmetnim nazivom.

Nadam se da ce vam ovaj tekst korisno poslužiti pri pripremanju odgovarajućeg uputstva.

Za dodatna obrazloženja i obaveštenja o ovom tekstu i ovoj temi, stojim vam na raspolaganju.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 23. novembar 2010.

Dostavljeno na znanje:

- Vlada Republike Srbije
- Republička agencija za elektronske komunikacije
- Republička radiodifuzna agencija
- Ministarstvo kulture
- Telekom Srbija
- Radiodifuzna ustanova Srbije
- Javno preduzeće "Emisiona tehnika i veze"
- RTV B92
- UNS
- NUNS
- ANEM
- Politika
- Danas
- Medija centar

* * *

Prilog 2 : Zavrzlama oko inspeksijskog nadzora u elektronskim komunikacijama

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

VREME (Posta)
Beograd, Misarska 12-14

Postovana redakcijo,

Zna se da nije dovoljno da drzava preko svojih organa samo utvrđuje politiku i donosi zakone i propise, vec je potrebno i da izvršava zakone i druge propise i obezbedjuje ustavno-sudsku i sudsku zastitu u razlicitim oblastima. Izvršavanje zakona i propisa se realizuje, izmedju ostalog i inspeksijskim nadzorom. Ovim nadzorom organi drzavne uprave ispituju sprovođenje zakona i drugih propisa neposrednim uvidom u poslovanje i postupanje fizickih i pravnih lica i, zavisno od rezultata nadzora, izricu mere na koje su ovlašćeni zakonom.

Inspeksijski nadzor nad primenim Zakona o elektronskim komunikacijama (ZEK) i drugim propisima u oblasti elektronskih komunikacija obavlja Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono drustvo (MTID) preko inspektora elektronskih komunikacija. Poslovi ovog nadzora na teritoriji autonomne pokrajine povereni su ZEK-om organima autonomne pokrajine, u skladu sa Zakonom o drzavnoj upravi.

U vršenju inspeksijskog nadzora, za obavljanje poslova merenja i ispitivanja rada elektronskih komunikacionih mreza i usluga, pripadajucih sredstava, elektronske komunikacione opreme i terminalne opreme, inspektor moze angazovati lice "ovlašćeno" (od ministra ili inspektora?, prim D. P.) za merenje i ispitivanja. To lice (privredno drustvo, preduzeće i drugo pravno lice) moze da vrši ta merenja i ispitivanja ako ispunjava uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora. Te uslove propisuje MTID, na predlog Republicke agencije za elektroske komunikacije (RATEL). Naknade i visine naknada za ova merenja i ispitivanja nisu, izgleda, predviđene ZEK-om.

S druge strane, prethodno je ZEK-om RATEL ovlašćen da vrši pomenuta merenja i ispitivanja. Poslove tih merenja i ispitivanja RATEL vrši preko kontrolno-mernih centara, kao svojih organizacionih jedinica (podrucne jedinice), odnosno preko lica ovlašćenih za merenja i ispitivanja. Drugim recima, i RATEL moze, kao i inspektor MTID-a da angazuje ovlašćena lica za merenja i ispitivanja. Naknade za ova merenja i ispitivanja trebalo bi, verovatno, da placa RATEL, odnosno MTID angazovanom ovlašćenom licu!

Da rezimiram. Drzava zakonima osniva ministarstva i druge organe drzavne uprave i utvrđuje njihov delokrug i formira tzv. imaoce javnih ovlašćenja i poverava im pojedine poslove drzavne uprave. Zatim ti organi drzavne uprave i imaoći javnih ovlašćenja, odnosno funkcioneri, drzavni sluzbenici i rukovodioci sa posebnim ovlašćenjima (npr. inspektori), angazuju i nedrzavne organizacije bez zakonom poverenih javnih ovlašćenja da umesto njih obavljaju poslove drzavne uprave. Masalah!

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 24. septembar 2010.

Dostavljeno na znanje:

- Vlada Republike Srbije
- Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo
- Republička agencija za elektronske komunikacije
- "Politika" (Medju nama)
- "Danas"

* * *

Prilog 3 : *Pravilnik o načinu kontrole korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanja tehničkih pregleda i zaštite od štetnih smetnji*

<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Radiokomunikacije/Pravilnik%20o%20nacinu%20kontrole%20spektra.pdf>

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U vezi mog desetog komentara, posebno Vam skrecem paznju na moju primedbu iz teksta "*Inspekcijski nadzor u oblasti elektronskih komunikacija*". Ta primedba glasi:

"Primedba D. P. - S obzirom na značenja pojmova navedenih u ZEK-u, jasno je da elektronska komunikaciona oprema nije isto, niti slično što i radiodifuzna stanica – radio stanica za emitovanje medijskih sadržaja, tj. radijskih ili televizijskih programskih signala. Zato se odredba ZEK- a (član 135. stav 1. tačka 2), koja je citirana u drugom pasusu ovog teksta, formalno ne može primeniti na "piratsku" ili bilo koju drugu nezakonito postavljenu i eksploatisanu radiodifuznu stanicu, sto moze predstavljati veliku formalnu prepreku u radu (buduceg) inspektora (Inspekcije za elektronske komunikacije)."

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 9. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Jedanaesti dopunski komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U mojim sedmim dopunskim komentarima i sugestijama od 7. decembra 2013. godine koje su se odnosile na univerzalni sevis (= univerzalnu uslugu) izneo sam samo osnovni razlog za predlozenu izmenu. Tom prilikom nisam komentarisao ni jednom recju da znacjenja pojmova "*osnovna elektronska komunikaciona usluga*", "*usluga prenosa podataka*" i "*pristup Internetu*" nisu definisani u [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK).

Zato Vam u **PRILOGU** ovog dopisa dostavljam kopije ranije poslatih tekstova na temu "*Sta su osnovna i telekomunikaciona usluga sa dodatnom vrednoscu?*"

Stavise, u novom predlogu Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o utvrdjivanju mera u vezi s evropskim jedinstvenim trzistem za elektronske komunikacije i ostvanjem *Povezanog kontinenta*, kao i o izmeni direktiva 2002/20/EC, 2002/21/EC i 2002/22/EC i uredbi (EC) br. 1211/2009 i (EU) i br. 531/2012 [[COM/2013/0627](#)], prvi put sam pronasao u EU dokumentu nize navedenu definiciju sledeceg termina:

„*usluga pristupa internetu*” je javno dostupna elektronska komunikaciona usluga koja omogucava prikljucenje na internet, odnosno povezivanje svih krajnjih tacaka priklucenih na internet, bez obzira na koriscenu tehnologiju mreze.

Medjutim, i iz ove definicije i dalje nije jasno (barem meni) da li se *pristup internetu* shvata kao pristup informacionim uslugama ili komunikacionim uslugama, ili informacionim i komunikacionim uslugama.

Valja napomenuti da pomenuta uredba sadrzi i definiciju interesantnog termina "*davalac elektronskih komunikacija za javnost*", koji se razlikuje od termina "*oprator*" kako iz clana 2. Direktive o pristupu (2002/19/EC, 2009/140/EC) tako i iz clana 4. ZEK-a.

Zbrka u shvatanju osnovnih pojmova se nastavlja i uvecava.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 14. decembar 2013.

PRILOG

"Sta su osnovna i telekomunikaciona usluga sa dodatnom vrednoscu?"

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
**Kabinet potpredsednika Vlade i ministra spoljne i unutrašnje trgovine i
telekomunikacija Rasima Ljajića**

UPRAVA ZA DIGITALNU AGENDU

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE

Postovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

"Univerzalni servis", prema clanu 4. tacka 52) Zakona o elektronskim komunikacijama - ZEK (http://www.ratel.rs/upload/documents/Zakon_o_elektronskim_komunikacijama.pdf), predstavlja skup osnovnih elektronskih komunikacionih usluga određenog obima i kvaliteta, koje su dostupne svima na teritoriji Republike Srbije po prihvatljivim cenama. Prva osnovna usluga univerzalnog servisa, po slanu 55. stav 1. tacka 1) ovog zakona, jeste pristup javnoj komunikacionoj mreži i javno dostupnim telefonskim uslugama na fiksnoj lokaciji, uključujući uslugu prenosa podataka koja obezbeđuje funkcionalan pristup Internetu. Znacenja pojmova *"osnovna elektronska komunikaciona usluga"*, *"usluga prenosa podataka"* i *"pristup Internetu"* nisu definisani u ovom zakonu niti u Pravilniku o univerzalnom servisu (http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnici_koje_donosi_MTI_D/Pravilnik%20o%20univerzalnom%20servisu,%20SGRS%2024-12.pdf) donetom na osnovu ovog zakonu. Ova odredba u clanu 4. stav 2. evropske direktive o univerzalnom servisu (2002/22/EC) na engleskom jeziku glasi: "The connection provided shall be capable of allowing end-users to make and receive local, national and international telephone calls, facsimile communications and data communications, at data rates that are sufficient to permit functional Internet access, taking into account prevailing technologies used by the majority of subscribers and technological feasibility."

"Usluga sa dodatnom vrednoscu", u smislu clana 4. tacka 53) ZEK-a, jeste usluga koja zahteva obradu podatka o saobraćaju ili podataka o lokaciji koji nisu podaci o saobraćaju, izvan opsega neophodnog za prenos komunikacije ili za obračun i naplatu troškova (?!). Prema clanu 108. stav 1. ZEK-a, operator usluga sa dodatom vrednošću dužan je da unapred objavi detaljan opis i cenu ukupne usluge, odnosno svih njenih sastavnih delova. A po stavu 2. ovog clana, Agencija bliže uređuje obaveze operatora iz stava 1. ovog člana, naročito u pogledu oglašavanja usluga, načina obračuna i naplate usluga, načina obrade podataka o ličnosti, podataka o saobraćaju i podataka o lokaciji, kontrole nedozvoljenog sadržaja i rešavanja prigovora, vodeći naročito računa o zaštiti interesa korisnika. Na osnovu ovog ovlasćenja donet je Pravilnik o obavezama operatora usluga sa dodatom vrednošću (<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Telekomunikacije/Pravilnik%20o%20uslugama%20sa%20dodatnom%20vrednoscu.pdf>). U ovom pravilniku nije dato znacenje niti blizi opis ove usluge.

S druge strane, osnovne telekomunikacione usluge i usluge sa dodatnom vrednoscu, u smislu dokumenta Svetske trgovinske organizacije (WTO):

(http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/telecom_e/telecom_coverage_e.htm), imaju sasvim drugo znacenje. U integrisanoj bazi podataka termina i definicija Medjunarodne unije za telekomunikacije (ITU) nalaze se oskudni podaci o pojmovima "*osnovna usluga*", "*usluga sa dodatnom vrednoscu*" i "*prenos podataka*":

<http://www.itu.int/ITU-R/index.asp?redirect=true&category=information&rlink=terminology-database&lang=en&adsearch=&SearchTerminology=service%20de%20base&collection=normative§or=all&language=all&part=abbreviationterm&kind=anywhere&StartRecord=1&NumberRecords=50#lang=en>

<http://www.itu.int/ITU-R/index.asp?redirect=true&category=information&rlink=terminology-database&lang=en&adsearch=&SearchTerminology=Value-added&collection=normative§or=all&language=all&part=abbreviationterm&kind=anywhere&StartRecord=1&NumberRecords=50#lang=en>

<http://www.itu.int/ITU-R/index.asp?redirect=true&category=information&rlink=terminology-database&lang=en&adsearch=&SearchTerminology=data%20transmission&collection=normative§or=all&language=all&part=abbreviationterm&kind=anywhere&StartRecord=1&NumberRecords=50#lang=en>

Znacenje pojma "*pristup Internetu*" nije dato u bazi podataka ITU o terminima i definicijama, ali je zato dato u dokumentu Evropskog instituta za standardizaciju telekomunikacija ETSI EG 202 057-1

(http://www.etsi.org/deliver/etsi_eg/202000_202099/20205701/01.02.01_60/eg_20205701v010201p.pdf).

S obzirom na najavljene izmene i dopune ZEK-a, gore navedeni i drugi organi, organizacije i institucije nadlezne za poslove informacija i telekomunikacija (elektronskih komunikacija), odnosno informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT) trebalo bi na vreme da ostvare odgovarajuce konsultacije u okviru odgovarajuceg nacionalnog viseakterskog regulatornog modela, izmedju ostalog, radi preciznog zakonskog definisanja pomenutih izraza.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 31. avgust 2012.

P. S. - Da li pristup Internetu spada u telekomunikacione usluge sa dodatnom vrednoscu, u informacione usluge (tzv. usluge informacionog drustva) ili u kombinaciju informacionih i telekomunikacionih usluga? (Odgovor na ovo pitanje trebalo bi da bude poznat javnosti pre odrzavanja WCIT-12).

P. S. 1 - Postovane kolegice i kolege, dame i gospodo,

Pokusavajući sam da pronađem odgovor na pitanje iz prethodnog P. S., a imajući u vidu predstojeći WCIT-12 i najavljeni skori ulazak Srbije u WTO (STO), pretraživao sam po "elektronskim mozgovima" Interneta i na predmetni temu pronasao, između svega ostalog, sledeća interesantna dokumenta i materijale:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997D0838:EN:HTML>

http://www.international.gc.ca/trade-agreements-accords-commerciaux/assets/pdfs/w120_e.pdf

http://aimp.apec.org/Documents/2009/TEL/TEL39-LSG-WKSP1/09_tel39_lsg_wksp1_010.pdf

http://www.unilu.ch/files/wto_paper_finalnccr.pdf

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/september/tradoc_140344.pdf

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/september/tradoc_140345.pdf

<http://www.ictregulationtoolkit.org/en/section.1651.html>

<https://www.uschina.org/public/wto/factsheets/telecomm.html>

<http://www.kombeg.org.rs/Komora/udruzenja/UdruzenjeTrgovine.aspx?veza=1405>

<http://www.kombeg.org.rs/Komora/Opsta.aspx?veza=3098>

<http://www.economy.rs/vesti/17082/Srbija-ulazi-u-Svetsku-trgovinsku-organizaciju-2012--godine.html>

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/20>

<http://www.europa.rs/mediji/najnovije-vesti/308/EU+i+Srbija+potpisale+bilateralni+sporazum+o+pristupanju+STO.html>

<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/336277/Ljajic-i-Vorlik-o-STO>

Konačno sam u svom lutanju shvatio da i stručnjaci WTO, EU, SAD, Švajcarske i drugih država članica takođe već dugo lutaju bezuspešno pokušavajući da nađu odgovor(e) na ovu temu i da jedinstveno klasifikuju savremene (informacione i) telekomunikacione usluge - na osnovne (informacione i) telekomunikacione usluge i na (informacione i) telekomunikacione usluge sa dodatnom vrednošću.

Uveren sam da će se u novom Ministarstvu (spoljne i unutrašnje) trgovine i telekomunikacija naći stručnjaci koji će, u saradnji sa stručnjacima iz Uprave za Digitalnu agendu, Republičke agencije za elektronske komunikacije i Privredne komore Srbije, naći zadovoljavajuće odgovore na ta pitanja.

Do tada, mislim da internet usluge (= pristup Internetu?) spadaju pod (informacionim i) telekomunikacionim uslugama sa dodatnom vrednošću.

Stavise, za strucnjake novog resornog ministarstva, bas kao i za strucnjake prethodna dva resorna ministarstva, ostaje otvoreno fundamentalno pitanje: da li je "*telekomunikacija*" isto sto i "*elektronska komunikacija*"?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 2. septembar 2012.

P. S. 2 - Postovane kolegginice i kolege, dame i gospodo,

Termin "*napredne komunikacione usluge*" u zakonima SAD (<http://www.law.cornell.edu/uscode/text/47/153>, kao i <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ260/pdf/PLAW-111publ260.pdf>) oznacava isto ili slicno sto i termin "*(telekomunikacione) usluge sa dodatom vrednoscu*" u dokumentima WTO, EU i nekim drugim zemljama u svetu, osim u Srbiji. Popularno objasnjenje o ovim uslugama dato je u sledecoj publikaciji Federalne komisije za komunikacije SAD: <http://transition.fcc.gov/cgb/consumerfacts/CVAA-access-act.pdf>.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 7. septembar 2012.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Dvanaesti dopunski komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) Glavu IX. *MEJUPOVEZIVANJE I PRISTUP* dopuniti sa novim clanovima i odredbama, u skladu sa Direktivom o pristupu (2002/19/EC, 2009/140/EC).

Razlog - ZEK sadrza prakticno samo **jedan** clan (clan 53) o medjupovezivanju i pristupu, a Direktiva o pristupu - oko cetnaest efektivnih clanova (cl. 1-13b), ukljucujuci dva priloga.

Da bi Srbija kao i EU ostvarila jedinstveno trziste za elektronske komunikacije (videti COM/2013/0627), i da bi se, pored efektivne konkurencije, obezbedilo i svrsishodno medjupovezivanje i pristup operatora i njihovih mreza u Srbiji (npr. [TELEKOM SRBIJA AD](#) i [TELENOR DOO](#) radi konacnog ostvarivanja jedinstvenog trzista za javnu fiksnu telefoniju i druge javne fiksne elektronske komunikacije), nephodno je solidnije, potpunije i detaljnije regulisati pitanja medjupovezivanja i pristupa.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 15. decembar 2013.

P. S. - Nije moguće da je jedini razlog za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama racionalizacija rada Republičke agencije za elektronske komunikacije (RATEL) i Republičke agencije za poštanske usluge (RAPUS) i stvaranje jednog umesto dva regulatorna tela (kao sto pise u uvodnom obrazlozenju). Cini mi se da bi "racionalizacija" bila jos uspesnija da je ovom paru prikljucena i treca Republicku radiodifuznu agenciju (RRA), kao sto je svojevremeno u UK od pet agencija stvoren samo jedan - OFCOM. Jer, u eri digitalne televizije, u kojoj ce TV radio-difuzna mreza JP "Emisiona tehnika i veze" i mreze "Internet" razlicitih operatora (davalaca), pruzati enormne kapaciteta emitovanja i prenosa (preko)brojnih programskih signala, funkcionalna nadleznost RRA u pogledu izdavanja dozvola za pruzanje audio-vizuelnih medijskih usluga, bez ili po rezimu javnog konkursa, nece vise imati smisla.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Trinaesti dopunski komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) u clanu 4. posle tacke 8. dodaje se nova tacka 8a. koja glasi: *javno dostupna elektronska komunikaciona usluga* je elektronska komunikaciona usluga dostupna javnosti (u skladu sa definicijom iz clana 1. tacka 4. Direktive Komisije 2002/77/EC od 16. septembra 2002. o konkurenciji na trzistima za elektronske komunikacione mreze i usluge ([EUR-Lex - 32002L0077 - EN](#))).

2. - U clanu 4. tacka 4. menja se i glasi: "*delatnost elektronskih komunikacija* obuhvata izgradnju ili postavljanje, održavanje, korišćenje i davanje na korišćenje javnih komunikacionih mreža i pripadajućih sredstava, kao i pružanje javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga (kablovska, bezicna, satelitska ili druga javno javno dostupna elektronska komunikaciona delatnost)".

Napomena - Izgeda da delatnost elektronskih komunikacija ne obuhvata izgradnju ili postavljanje i održavanje javnih komunikacionih mreža i pripadajućih sredstava?

Razlog - Pojam (izraz) "javno dostupna elektronska komunikaciona usluga" sluzbeno se upotrebljava u ovom zakonu i propisima donetim na osnovu njega - bez definicije.

Ovim zakonom uređuju se, na prvom mestu, uslovi i način za obavljanje delatnosti (u oblasti) elektronskih komunikacija. Zato je ovim zakonom neophodno potvrditi uredbom propisanu klasifikaciju delatnosti telekomunikacija (elektronskih komunikacija) i tu klasifikaciju dosledno primenjivati u odredbama VI. i drugih poglavlja ovog zakona. (Pitanje: da li JP "Emisiona tehnika i veze" obavlja delatnost: [Šifra 61.20 - Bežične telekomunikacije](#)?)

Prema [Uredbi o klasifikaciji delatnosti \(sa priložima\)](#), [Oblast 61 - Telekomunikacije](#) (elektronske komunikacije) obuhvata:

- [Šifra 61.10 - Kablovske telekomunikacije](#)
- [Šifra 61.20 - Bežične telekomunikacije](#)
- [Šifra 61.30 - Satelitske telekomunikacije](#)
- [Šifra 61.90 - Ostale telekomunikacione delatnosti](#)

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 16. decembar 2013.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Cetnaesti dopunski komentar u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

[Centralna javna rasprava povodom izmena Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o poštanskim uslugama](#) je održana navedenog dana (9. decembra 2013. godine) na naznacenom mestu (velika sala Građevinskog fakulteta u Beogradu, Bulevar Kralja Aleksandra br. 73), ali nikakvo saopštenje o tom događaju nije objavljeno na vasoj internet stranici, niti na stranicama medija. Kao da se ta "centralna javna rasprava" nije ni desila. Los primer "transparentnosti", odnosno javnosti u radu (clan 11. [Zakona o državnoj upravi](#)).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 17. decembar 2013.

P. S. - Prilikom nedavne [Javna rasprava o Nacrtu zakona o elektronskim medijimai i Javna rasprava o Nacrtu zakona o javnim medijskim servisima](#) Ministarsvo kulture i informisanja se korektno ponasalo prema javnosti.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Petnaesti dopunski komentari i sugestije u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

1. - U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) u clanu 44. stav 1. menja se i glasi: "Ministarstvo, na predlog Agencije, donosi tehničke propise kojima propisuje zahteve za pojedine vrste pripadajućih sredstava elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione opreme, radio-opreme i telekomunikacione terminalne opreme."

2. - U clanu 91. posle stava 1. dodaje se novi stav 1a. koji glasi: "Pojedinačna dozvola za korišćenje radio-frekvencija ili radio-frekvencijskog opsega izdaje se na obrascu ciji sadržaj propisuje Agencija."

Razlog - *Prvo*, prema clanu 5. [Zakona o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanju usaglašenosti](#), tehnički propis je svaki propis, kojim se, za pojedinačni proizvod, odnosno grupe proizvoda (u daljem tekstu: proizvod) uređuje najmanje jedan od sledećih elemenata:

- 1) tehnički zahtevi koje mora da ispunjava proizvod koji se isporučuje;
- 2) postupci ocenjivanja usaglašenosti;
- 3) zahtevi za bezbednost proizvoda tokom veka upotrebe;
- 4) redovni i vanredni pregledi proizvoda tokom veka upotrebe;
- 5) isprave koje prate proizvod prilikom stavljanja na tržište ili upotrebu;
- 6) znak i način označavanja proizvoda;
- 7) zahtevi koje mora da ispuni telo za ocenjivanje usaglašenosti;
- 8) zahtevi u pogledu pakovanja i obeležavanja.

Tehnički propisi i u njima sadržani tehnički zahtevi donose se radi zaštite bezbednosti, života i zdravlja ljudi, zaštite životinja i biljaka, zaštite životne sredine, zaštite potrošača i drugih korisnika i zaštite imovine.

Medjutim, u Direktivi o utvrđivanju postupka za pružanje informacija u oblasti tehničkih standarda i propisa ([98/34/EC](#)), "tehnički propis" su tehničke specifikacije i drugi zahtevi, uključujući i relevantne upravne odredbe, čije je poštovanje obavezno, *de jure* ili *de facto*, u slučaju marketinga ili upotrebe proizvoda..., dok je u [Nacrtu zakona o izmenama i dopunama zakona o standardizaciji "tehnička specifikacija"](#) - dokument koji utvđuje tehničke zahteve za proizvod, proces ili uslugu.

Drugo, na osnovu ovlašćujuće odredbe iz clana 86. stav 5. ZEK-a Upravni odbor RATEL-a doneo je Pravilnik o obrascima **zahteva** za izdavanje pojedinačne dozvole za korišćenje radio-frekvencija

<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Radiokomunikacije/Pravilnik%20o%20obascima%20za%20pojedinačne%20dozvole%20za%20RF.pdf>).

Medjutim, Upravni odbor RATEL-a nije mogao da donese Pravilnik o obrascu pojedinačne dozvole za korišćenje radio-frekvencija, zato što je zakonodavac zaboravio da u članu 91. propise odgovarajuću ovlašćujuću odredbu.

Ipak, Upravni odbor RATEL se snasao pa je obrazac te dozvole ("*Obrazac DRS - dozvola za korišćenje radio-frekvencija za radio-stanicu*") "prošvercovao" u Pravilniku o načinu korišćenja radio-stanica na domaćim i stranim vazduhoplovima, lokomotivama, brodovima i drugim plovilima

<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Radiokomunikacije/Pravilnika%20o%20stanicama%20na%20avionima,lokomotivama%20i%20brodovima.pdf>).

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 19. decembar 2013.

P. S. - U svakom slučaju, odredbe člana 44. treba da se preispitaju u saradnji sa stručnjacima Sektora za infrastrukturu kvaliteta Ministarstva privrede i Instituta za standardizaciju Srbije.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Poslednji komentar u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

Prema clanu 86. [Zakona o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK), pravo na koriscenje radio-frekvencija (ili radio-frekvencijskih opsega) stice se na osnovu pojedinačne dozvole za koriscenje radio-frekvencija (ili radio-frekvencijskih opsega) koja se izdaje resenjem. Ova zakonska odredba je, blago receno, neverovatna. Jer, ona ne odredjuje jasno i jednoznacno da li se pomenuto pravo stice na osnovu pojedinačne dozvole ili resenja, niti ko je nadležni organ donosi dozvolu i resenje.

Po clanu 4. tacka 5. ranijeg [Zakona o telekomunikacijama](#), "**dozvola**" je akt nadležnog organa kojim se operatoru odobrava da eksploatise telekomunikacionu mrezu ili da pruza telekomunikacionu uslugu pod standardnim uslovima (odobrenje), ili mu se odobrava da izgradi, poseduje ili eksploatise telekomunikacionu mrezu ili pruza telekomunikacionu uslugu u slucajevima u kojima je ogranicen broj dozvola u određenoj oblasti (licenca), ili mu se odobrava **da koristi radio frekvencije** i da koristi radio stanicu za rad na toj frekvenciji (dozvola za radio stanicu), ili mu se odobrava da postavi, pribavi i stavi u funkciju telekomunikacionu mrezu, sistem i/ili sredstvo (tehnicka dozvola).

Pa i prema clanu 39. st. 1. i 2. [Zakona o radiodifuziji](#), dozvola za emitovanje programa je ovlašćenje čijim dobijanjem njen imalac stiče pravo da posredstvom zemaljskih radiodifuznih stanica, kablovskih distributivnih sistema, satelitskih radiokomunikacija ili na drugi pogodan način, emituje određeni radio i/ili televizijski program namenjen neodređenom broju korisnika. Dozvolu za emitovanje programa izdaje Agencija, po sprovedenom postupku predviđenom ovim zakonom.

Valja se podsetiti da se pravo na koriscenje radio-frekvencija (ili radio-frekvencijskih opsega) moze steci i na osnovu tzv. *opsteg ovlascenja*, u skladu sa ZEK-om. Ovo je izraz (pojam) iz Direktive o opstem okviru (2002/21/EC, 2009/140/EC). U ovoj direktivi se ne upotrebljava izraz pojedinačna dozvola. Cini mi se da je u ZEK-u mogao da se upotrebi slican izraz: "*pojedinačno ovlascenje*" (umesto "*pojedinačne dozvole*").

U svakom slucaju u nacrtu ovog zakona treba uneti odredbu kojom se u ZEK-u brise rec "*resenje*".

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 20. decembar 2013.

P. S. - Postovana gospodjo Radisavljevic, izvinjavam se sto Vam ovaj poslednji komentar dostavljam posevnim e-pismom, zato sto "Guglovom" racunaru vise ne "prij" gomilanje dopisa pod jednim istim predmetom. Izvinjavam se, takodje, prethodno dostavljenju gomilu komentara i sugestija. Nadam se da ta "gomila" nece biti brisana jednim "klikom" misa.
Iskreno, D. Popovic.

Dejan R. Popovic, dipl. inz.
Beograd, Stevana Sremca 18

MINISTARSTVO SPOLJNE I UNUTRASNJE TRGOVINE I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Vladana Radisavljevic
Beograd, Pariska 7

Predmet: Poslednja sugestija u vezi [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

V e z a : [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#)

Postovana gospodjo Radisavljevic,

U mom poslednjem komentaru od 20. decembra 2013. godine zaboravio sam da iznesem i poslednju sugestiju. Ona glasi:

U [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) u clanu 81. stav 1. rec: "*dobro*" menja se i glasi: "*javno dobro*" [u skladu sa clanom 1. stav 1. Okvirne direktive (2002/21/EC, 2009/140/EC)].

Razlog - "*Javno dobro*" ima isto znacenje kao i izraz "*dobro u opstoj upotrebi*" koji se upotrebljava u clanu 87. Ustava Republike Srbije. Dobra u opstoj upotrebi, u smislu [Zakona o javnoj svojini](#) (clan 10. stav 2), smatraju se one stvari koje su zbog svoje prirode namenjene korišćenju svih i koje su kao takve određene zakonom.

U clanu 44. stav 2. ratifikovanog Ustava Medjunarodnog saveza za telekomunikacije (<http://www.itu.int/net/about/basic-texts/constitution/chaptervii.aspx>) radio-frekvencije se smatraju "*prirodnim bogatstvom*" (clan 9. [Zakona o javnoj svojini](#)).

Izvinjavam se sto sam probio rok za dostavljanje komentara i sugestija.

Iskreno,
Dejan Popovic

22. decembar 2013.